

Door de Synode der Ned. Herv. Kerk werd tot kerkelijk hoogleeraar te Utrecht in de vakature-Slotemaker de Bruine benoemd Dr M. van Rhijn.

Ofschoon hij niet een onzer geestverwanten is, erkennen wij toch gaarne zijn wetenschappelijke kwaliteiten. Naar ons oordeel heeft hij deze benoeming ten volle verdiend.

Van de Nieuw-testamentische vraagstukken is hij geheel op de hoogte, terwijl hij bovendien zich een uitnemend kenner van kerk- en dogmageschiedenis toonde.

Daarbij komt nog, dat hij zich met zijn studie veelal — ik zeg niet in de neutrale — maar in de met ons gemeenschappelijke zone bewoog, waardoor wij zijn arbeid des te beter konden waarderen.

Onder de journalistieke kausberekeningen, welke aan zijn benoeming voorafgingen, vonden wij op zijn debet vermeld, dat hij een geprononceerde figur is.

Een merkwaardig teeken van dezen tijd!

Wie in praktische kwesties een eigen, besliste meening er op nahoudt, schijnt in gevallen als deze minder begeerlijk dan iemand, die of geen eigen opinie heeft of deze voor zich houdt.

Blijkbaar zien velen zulke plaatsjes bij voorkeur ingenomen door kleurloozen of marionetten.

Ook op ander gebied doen deze overwegingen meer en meer opgeld.

Geen verleden te hebben, een schoone lei te kunnen toonen, geldt in menig opzicht als een aanbeveling.

Zelfs voor ministeriële portefeuilles.

De mannen, die met een staat van dienst voor den dag kunnen komen, worden meer dan eens op stal gezet.

Dat dit de kracht van vele staatkundige, maatschappelijke en wetenschappelijke lichamen noodzakelijk moet yerswakken, behoeft geen betoog.

De slappe figuren komen op de verantwoordelijke posten te staan.

Tot onberekenbare schade van de samenleving.

Zijn er niet, die zich met opzet over brandende kwesties niet uitlaten, opdat dit een eventuele promotie niet in den weg sta?

Het ware te wenschen, dat men het heillooze hiervan ging inzien.

Het is een euvel van onzen tijd, waarop onvoorwaardelijk het brandmerk dient gedrukt.

Dan — dit „debet“ heeft de benoeming van Dr van Rhijn niet kunnen verhinderen.

Moge hij, nu hij zich geheel aan de wetenschap kan wijden, ons met menige studie uit de gemeenschappelijke zone verrijken.

Deze vorm van samenwerking kan ons niet anders dan welkom zijn.

— Gebrekkige kerkelijke rechtspraak.

Neen, 't gaat nu niet over Assen.

Maar over de Ned. Herv. Kerk.

Wij spreken hierin ons eigen oordeel niet uit.

Maar het oordeel van een Hervormd Synod lid.

Men herinnert zich wel, hoe er in onze kringen bij de kwestie-Geelkerken een pleidooi is gevoerd om ons kerkelijk recht meer in overeenstemming te brengen met het wereldlijk recht en hoe wij daar tegen opkwamen.

„De Nederlander“ echter vond de grieven tegen ons kerkelijk recht ten volle gemotiveerd en stoffte er op, dat tegen de rechtspraak in de Herv. Kerk zulke grieven niet konden worden ingebracht.

Daar — zoo heette het ongeveer — was het puik in orde.

Op de Haagsche Synode werden evenwel andere stemmen gehoord.

Dr Niemeijer stelde wijziging in de rechtspraak voor. Die was volgens hem zoo gebrekkig, dat hij het overbodig achtte voorbeelden er voor bij te brengen. Ten laatste kwam hij met het voorstel, dat een commissie deze zaak zou onderzoeken.

Het werd met 10 tegen 9 stemmen verworpen.

Hoe het lot van dit voorstel geweest zou zijn, indien niet prof. Haitjema zijn taktischen zet van een reorganisatie-voorstel, dat tevens deze materie in zich opnam, had gedaan, kan moeilijk berokkend.

In elk geval blijkt hieruit wel, dat toch niet ieder over de rechtspraak in de Herv. Kerk tevreden is.

Die ontevredenheid kwam zelfs niet van de voorstanders der Dordtsche Kerkenorde, maar van hen, die er geen bezwaar tegen hebben, dat reglementen de kerkenorde vervangen.

De inneming van „De Nederlander“ in onze kerkelijke aangelegenheden wordt op die manier heel ongezoekt wel een beetje in het zonnetje gezet.

— Saalborn over het tooneel.

Nog altijd zijn er, die meenen, dat het hedendaagsche tooneel kunst geeft en dat er een opvoedende kracht van uitgaat.

Wij hebben al eens meer uitspraken van vokalen uit de tooneelwereld aangehaald, die een tegenovergesteld geluid deden hooren.

Onlangs kwam er in het „Handelsblad“ een interview met Saalborn, een bekend tooneelspeler en thans leider van een tooneelgezelschap voor.

Ook diens meening laat aan duidelijkheid niets te wenschen over.

Men hoore.

„Zeker, het zijneigenaardige tijden, die wij be-

leven. Tijden van surrogaat. De pagekoppelen zijn gekomen in de plaats van vlechten, wrongen en knopen. De radio vervangt de muziek. En de dans, de dans, zooals die tegenwoordig wordt beoefend tot in het kleinste gehucht van ons land, met een geraffineerdheid, waar je gewoonweg paf van staat en die je tot de uiterste verbazing brengt, die dans is het surrogaat van de liefde. In deze tijden, die wij maar moeten accepteren als overgang naar iets beters, iets waardigers, moet men op het tooneel geen probleemstellingen brengen. Van hen, die den heelen middag zich te buiten hebben gegaan aan Charlestone, jazz, blues, shimmy, trott, step en hoe dat moderne bewegen allemaal wel wordt geheeten; van al die verwoorde, hartstochtelijke dansers en schuivers kan men niet verwachten, dat zij enkele uren later hun aandacht volkomen zullen bepalen bij Goethe's Faust of bij diens Iphigenie. Zulken moet men amusementskunst voorzetten. Dat heeft de ervaring van de laatste jaren wel degelijk geleerd.“

Precies hetzelfde beweerden wij vroeger.

Het hedendaagsche tooneel, zoo schreven we, brengt geen waarachtige kunst.

Kan het niet brengen.

Want het publiek verlangt amusement.

Ook opvoedkundige waarde schrijft Saalborn aan het tooneel niet toe.

„Ook de plaats, die het theater inneemt, ook de roeping welke het tooneel had te vervullen, is veranderd. De opvoedende kracht gaat tegenwoordig uit van de volksuniversiteiten, van de cursussen, door verschillende vereenigingen georganiseerd. In den schouwburg zoekt men slechts ontspanning, van het theater verwacht men op het oogenblik alleen het bekende.“

Zoo spreekt een onverdacht getuige.

Natuurlijk hebben wij als Gereformeerden onze eigen gedachten over den aard van het geboden amusement, dat door en door wereldsch is en waardoor geen christen zich mag laten vervroolijken.

— De arme fantast.

Voor veertien dagen dreven we een beetje den spot met de fantasieën, door een medewerker in het „Handelsblad“ geplaatst.

Deze „Gereformeerde“ medewerker fantaseert nu, dat wij om zijn stukje „heel boos“ zijn geweest.

Het schijnt een eigenaardigheid van dezen man te zijn, dat hij de menschen in zijn verbeelding gaarne „boos“ ziet.

Een poosje geleden beweerde hij ook al zoo iets van Prof. Obbink en indien ik mij niet vergis, heeft hij ons al eens vroeger zóó voor zich getrokken.

Wij het „Handelsblad“ werkelijk schrijvers „boos“ hebben, dan zou het als eerste voorwaarde moeten zorgen zich medewerkers aan te schaffen, die men au sérieux kan nemen.

En misschien gelukt het ook dan nog niet.

Dezelfde medewerker fantaseert o.m. nog dit, dat wij naar het schijnt de konsekwenties van onze eigen opmerkingen niet aandurven.

Ook hier ontgaat hem weer het verschil tusschen fantasie en werkelijkheid.

Wat wij niet aandurven is de konsekwentie van wat de man naar aanleiding van onze opmerkingen fantaseert.

Wij kunnen het waarlijk niet helpen, dat hij bij ons schrijven over de kerkelijke goederen alleen Zandvoort voor zich zag.

Wij gelooven ook niet, dat hij door nadere inlichtingen (gesteld al, dat wij die aan een anoniem, iemand, die zoo weinig de konsekwentie van zijn schrijven aandurft, dat hij zijn naam verzwijgt, zouden willen geven) te genezen is.

Hoe denkt het „Handelsblad“ over een sanatorium voor arme fantasien?

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

De betekenis van den H. Doop.

Uit allerlei vragen, die voor en na bij me inkomen, blijkt, hoeveel de gedachten onder ons bezig zijn met de betekenis van den H. Doop. En dan niet enkel in het afgetrokken, maar ook praktisch: niet alleen uit begeerte om met de leer aangaande den Doop in het reine te komen, maar ook uit drang om recht te verstaan, hoe men met eigen Doop en met den Doop zijner kinderen werkzaam moet zijn voor God, m.a.w. wat men er aan heeft.

Een verblijdend verschijnsel. Want in Woord en Sacrament is het Verbond der genade de grondslag niet alleen voor ons kerkelijk leven, maar ook voor ons persoonlijk geloofsleven; en beide zullen gezonder, krachtiger en vruchtbaarder zijn, naarmate we ons daarvan meer bewust worden.

Dat daarnaast nu uit de vragen, die gedaan worden, gedurig blijkt, hoe het bij velen onder ons nog althans aan helderheid van inzicht en vastheid van gang ontbreekt, is niet te verwonderen, en mag niet moedeeloos maken.

De leer des Verbonds was tot voor betrekkelijk korten tijd, niet alleen in de beschouwende kennis, maar ook en vooral in de levenspraktijk, zóó op den achtergrond geraakt, en zo eischt daarbij zóó-

veel bedachtzame onderscheiding, dat de schade, die eeuwen in dit opzicht aanrichtten, wel niet in enkele tientallen van jaren is te herstellen.

Daarom verdriet het me niet, een onzer lezers een kort bescheid te geven op een vraag aangaande den H. Doop.

Doch op dat „kort“ moet ik daarbij dan wel veel nadruk leggen.

Want nit den aard der zaak zou een breedvoerige en eenigszins volledige beantwoording heel wat meer ruimte vragen dan waarover een rubriek in een periodiek als het onze de beschikking heeft.

Voor breeder onderzoek verwijs ik daarom reeds bij voorbaat naar de schoone en grondige uiteenzetting van de leer aangaande den H. Doop van Dr A. Kuyper Sr in zijn „E Voto Dordraceno“.

Doch nu dan de vraag.

Ze geldt niets minder dan „de preciese betekenis van den Doop, vooral in verband met hen, die afdwalen, hoewel ze tot het Verbond behooren“.

De toelichting waarvan ze vergezeld gaat, verduidelijkt haar bedoeling in de volgende vragen: „Mag men een geloovige, die bekomen is over een afgedwaald kind, troosten met de stellige verzekering, dat God, zoo hij in vol vertrouwen op Gods belofte, vergezeld door den Doop, en daárop pleitend, voor zijn kind blijft bidden, hem stellig verhooren zal?“ — „Is het woord van Ambrosius tot Monica: „Een kind van zooveel geboden kan niet verloren gaan“, juist?“ — „Of is de Doop alleen een verzegeling van het heil in Christus, op conditie van geloof?“ — „Indien dit laatste, wat voor zekerheid geeft dan de Doop betreffende de zaligheid, en zou daarmee de zaligheid van een kind des Verbonds niet gelegd worden in zijn eigen handen?“

Deze onder-vragen breng ik bij m'n antwoord terug tot de hoofdvraag; ook omdat afzonderlijke beantwoording ervan teveel ruimte zou eischen.

En om dezelfde reden ga ik ook die hoofdvraag niet beantwoorden in breed betoog.

Ik bepaal me tot het los naast elkander zetten van enkele gedachten aangaande den Doop en het Verbond der genade, die de hoofdlijnen uitstippelen, waarlangs, naar 'k me vlei, de vrager en met hem onze overige lezers, bij eenig nadenken, hier zelf het gewenschte antwoord zullen kunnen vinden.

Deze leidende gedachten zijn de volgende.

Wat den Doop aangaat: Onze zaligheid ligt niet vast in den Doop. — Schrift (Isaël, Ezau, Judas, Simon de Toovenaar) en ervaring bewijzen het — maar in de eeuwige verkiezing Gods (Rom. 8:29 en 30 e.a. pl.)

De Doop dient, blijkens de Schrift en naar onze eigene belijdenis (H. C. Zondag 25 en 26) dan ook niet, om iemand, onafhankelijk van zijn geloof, van zijn zaligheid te verzekeren, of anders te verzekeren van de zaligheid zijner kinderen, maar, gelijk elk Sacrament, om den geloovige verzegeling te doen van de afwassing zijner zonden door den Geest en door het bloed van Christus, en daardoor zijn geloof te versterken.

De Doop zonder meer kan ook niemand verzekeren van zijn reiniging van zonde, en daarmee van zijn zaligheid, wijl men daarvan alléén (inwendig) verzekerd worden kan in den weg des geloofs.

Gods Woord verbindt de zaligheid dan ook nooit aan den Doop, maar aan het geloof in den Heere Jezus Christus.

Men kan en mag daarom niemand verzekeren, dat hij zalig worden zal, enkel en alleen op grond van zijn Doop, en mag evenmin ouders, als waarvan vrager sprak, verzekeren, dat hun afgedwaald kind, wijl het immers gedoopt is, stellig tot bekeering zal komen en behouden worden.

Ergoer nog zou doen, wie de zekerheid van de behoudenis van een kind zou afhankelijk stellen van de geloovige voorbede zijner ouders op grond van zijn Doop. Hij zou of die voorbede gelve een zaligmakende kracht toekennen, of anders althans de waarde van den Doop voor het kind afhankelijk daarvan maken.

Het woord van Ambrosius tot Monica had slechts in zooverre recht, als de kerkvader daarbij, uit de door den Heiligen Geest in Monica's hart gewerkte buitengewone en volhardende gebedswerkzaamheid, mocht besluiten tot het voornemen Gods om haar Augustinus tot geloof en bekeering te brengen.

Aan deze reeks van gedachten over den Doop, voeg ik nu toe de volgende aangaande het Verbond der genade, waarvan de Doop een teeken en zegel is.

Dit Verbond der genade heeft twee zijden.

Een verborgene, die de Heere onze God alléén ziet, en een uitwendig, waarneembare die wij zien.

Naar de eerste omvat het alléén Gods verkorenen in Christus en die alle.

Naar de tweede omvat het de geloovigen en heel hun zaad.

Het is met het Verbond als met de kerk, waartoe, zooals God haar ziet, alléén de geloovigen behooren, doch die in haar zichtbare gestalte nooit uit enkel geloovigen bestaat.

Gelijk de kerk, in haar zichtbare openbaring,

behalve op die niet g omvat ook bond der wat enkel is (Gal. 4: 1)

Het Ver verzekert van te vor evenmin ren behou

Het teek zeide, wel ligt, maar al wat in.

Zoolang die reden en moete kinderen g

Aan de mogen ze der Dords en ook vo

len, nog a beelden al dat het Ve

hun geen deren zich eeniger tij

komen

Staan o en zóó st

ligt hierin gerustheid

tegen zorg alle ouder

kinderen.

V.

Tegen d

ben we o

lezen. Dez

„Diaconaa

hand van

de inleidi

van Prof.

stelling te

Aantva

hoofdstu

Vooral

„onze“ G

per en B

ste hooft

teleurstel

Haitjema

Teleurst

Is Kar

iets van

bevestigde

der Duit

steeds te

gen? Nee

dier Dul

beste lee

sche un

eenige p

macher

deering,

waard. V

doch na

per de t

standpun

grootme

wachten

achten, t

gezegd z

Zijn grie

een „ve

Maar di

het hooft

eens nali

de schade, en, wel niet herstellen. Onze lezers en aangeende

chij dan wel

breedvoerige ag heel wat en rubriek in ikking heeft. Daarom reeds ige niteenzet- Doop van Dr draceno".

eciesche be- tal in ver- hoewel ze

dd gaat, ver- eide vragen: merd is over e stellige ver- trouwen op p, en daärop, hem stel- ord van Am- veel gebaden. H is de Doop in Christus, g dit laatste, p betreffende heid van een orden in zijn

an antwoord afzonderlijke zou eischen ie hoofdvraag

kander zetten Doop en het nen uitstippe- trager en met adenken, hier unnen vinden, volgende.

heid ligt niet Ezau, Judas, wijzen het — Rom. 8:20

en naar onze en 26) dan in zijn geloof, anders te ver- stieren, maar, oovige ver- zinner zonden i Christus, en

emand verze- en daarmee in alleen (in- en weg des

dan ook nooit in den Heer

d verzekeren, leen op grond ers, als waar- in afgedwaald ellig tot be- rden.

rheid van de nkelijk stelen ders op grond ede zelve een anders althans nd afhankelijk

ca had slechte er daarbij, m ica's hart ge e gebedswerk- ornemen Gods bekering te

er den Doop, nde het Ver- oop een teeken

ree zijden.

onze God al rneembare

is verkoren.

geloovigen en

kerk, waartoe, igen behooren, oit uit enkel

de openbaring.

behalve oprechte geloovigen óók omvat dezulken, die niet gelooven en nooit tot geloof zullen komen, omvat ook de uitwendige bediening van het Verbond der genade behalve het zaad der belofte, wat enkel naar 't vleesch zaad der geloovigen is (Gal. 4:22—31, 1 Cor. 10:1—11).

Het Verbond Gods in zijn uitwendige gestalte verzekert daarom niemand, die er in begrepen is, van te voren, dat hij zalig worden zal, en verzekert evenmin geloovige ouders, dat elk hunner kinderen behouden zal worden.

Het teekent, gelijk Dr A. Kuiper Sr het zoo schoon zeide, wel de ader waarin Gods goud verscholen ligt, maar waarborgt daarom nog niet, dat nu ook al wat in die ader voorkomt tot dat goud behoort.

Zoolang er daarom geen levensopenbaringen zijn, die reden geven, het tegendeel te vreezen, mogen en moeten geloovige ouders vertrouwen, dat hun kinderen gekenden en geroepen des Heeren zijn.

Aan de zaligheid hunner jonggestorven kinderen mogen ze derhalve, gelijk we in Hfdst. I, art. 17 der Dordsche Leerregelen belijden, niet twifelen, en ook voor kinderen, die in het opgroeien afwaken, nog altoos goede hope behouden; maar voorbeelden als van Ismaël, Ezau en Judas bewijzen, dat het Verbond Gods in zijn uitwendige bediening hun geen recht geeft, ten aanzien van zulke kinderen zich verzekerd te houden, dat ze stellig te eeniger tijd nog tot geloof en bekeering zullen komen.

Staan de dingen zoo naar Gods Woord — en zoo staan ze inderdaad, naar 'k meen — dan ligt hierin een ernstige waarschuwing tegen valsche gerustheid voor ieder, die den Doop ontving, en tegen zorgeloosheid of luchthartig optimisme voor alle ouders ten opzichte van de zaligheid hunner kinderen.

V.

F.

PERS-SCHOUW.

Voor Prof. Haitjema.

Tegen de opmerkingen van Prof. Haitjema hebben we ook in deze rubriek af en toe iets laten lezen. Deze week trof mij een mooi artikel in het „Diaconaal Correspondentieblad“; het is van de hand van den heer A. L. v. Beeck Calkoen. In de inleiding zegt de schrijver, dat hij het boek van Prof. Haitjema over Karl Barth met belangstelling ter hand nam:

Aankankelijk trok dit boek mij zeer aan. De eerste hoofdstukken volgde ik met klimmende belangstelling. Vooral de vraag van de verhouding van Barth tot „onze“ Gereformeerde theologie, de theologie van Kuiper en Bavinek, hield mij bezig. Eindelijk zou het laatste hoofdstuk mij dit duidelijk maken. Doch welk een teleurstelling bood dit hoofdstuk door de wijze waarop Haitjema zich van Kuiper en Bavinek afmaakt.

Teleurstelling. En waarom?

Is Karl Barth noodig voor ons land en hebben we iets van hem te leeren, zoo vraagt hij (prof. H.). Het bevestigend antwoord leidt hij af uit de heerschappij der Duitse theologie, die sedert Schleiermacher nog steeds ten onzent geldt. En Kuiper dan? zult ge zeggen? Neen, aan de Vrije Universiteit kleefte ook de smet der Duitse theologie want... Kuiper zond zijn beste leerlingen om verder te studeeren naar de Duitse universiteiten. Het bewijs is zwak. De geheel eenige plaats, die Kuiper innam tegenover Schleiermacher vindt hij Haitjema in het geheel geen waardeering, althans hij vindt die niet der vermelding waard. Wel noemt hij Gunning, Kuiper en Bavinek, doch naast elkander, niet tusschen Gunning en Kuiper de tegenstelling makende, die hun verschillend standpunt ten opzichte van Schleiermacher, den grootmeester der Duitse theologie, zou doen verachten. Haitjema verwerpt het oordeel van hen, die achten, dat Kuiper reeds vóór Barth dezelfde dingen gezegd zou hebben, en dat beter zou hebben gedaan. Zijn grief tegen Kuiper is, dat zijn denken meer naar een „verzakelijking“ der theologie is heengedreven. Maar dit poneert Haitjema alleen; bewijzen doet hij het niet. Wie de „Stone lectures“ van Kuiper kent en het hoofdstuk over „het Calvinisme en de Religie“ nog eens naleest, zal toch wel verlangen naar een minder stout, meer gedocumenteerd oordeel over het verschil tusschen Kuiper en Karl Barth. Want zeker, het kenmerkende bij Barth is, dat hij over God niet in abstracto wil spreken en „de Godskennis niet losmaakt uit de relatie met den kennenden mensch, die alleen als een van God gekende iets kennen kan“. Maar stelde niet juist Kuiper tegenover het anthropocentrisch beginsel — dat de religie altijd subjectief neemt als bestaande om den mensch — het in de religie alles van God afrekenen en niet van den mensch.

Kuiper heeft de theologie in de sfeer van het begrippen-schema der klare objectiviteit gebracht“ zegt Haitjema. En met deze uitspraak heeft hij met Kuiper afgerekend. Van Bilderlijk af, liep, neen, niet langs Kuiper, die afweek, maar langs Kohlbrugge en Hoedemaker de lijn, die in Barth het aanknooppingspunt vindt. Zoo oordeelt Haitjema.

En we zijn even verlangend op dit punt een nadere, minder subjectieve uitspraak te vinden als bij de veroordeeling van Kuiper.

Ook wij zijn verlangend naar eenigen vorm van bewijs. Wij vreezen evenwel, te moeten blijven wachten. Prof. Haitjema, gelijk we reeds eerder opmerkten, vergenoegt zich in zijn critiek op de Gereformeerden wel meer met beweringen, die zich van bewijsvoering onthouden.

Ten slotte schrijft de heer Van Beeck Calkoen over de praktische zijde, die het vraagstuk heeft. De

schrijver kent die praktische zijde; want de arbeid der diakonie voert tot de aanschouwelijkmaking van „toegepast christendom“, zooals men (wel eens wat eenzijdig) zegt. Wat dit werk der liefde betreft, merkt de schrijver tegenover Prof. Haitjema op:

Een trek uit het betoog geeft hier licht, licht namelijk over wat Haitjema drijft. Hij wil Calvin en Luther dichtert bijeen brengen. Kuiper heeft Calvin en Luther als tegenstellingen genomen. Voor Haitjema staan ze dichtert bij elkander, „dan theologische onderscheidingszucht en typeeringswellust geneigd zijn aan te nemen“. Zóo typeert Haitjema.

Nu valt hier licht, licht van ter zijde. Want nu gevoelen we tevens dat het betoog ons moet heeleiden — gelijk het ook doet, naar eenige variaties op het bekende thema „Heel de Kerk en heel het Volk“.

Maar juist nu Haitjema ons hier heen voert, gevoelen we ons zoo volkomen gerechtigd tot de vraag, wat uit dit alles voor het diaconaat voortvloeit.

We willen niet Kuiper met betrekking tot zijn invloed op het diaconale leven stellen tegenover Hoedemaker. Want de toestanden in de Ned. Hervormde Kerk zijn ons daarvoor niet voldoende bekend.

Er zijn stroomingen in het zoo gedeelde Kerkelijke leven in de Ned. Hervormde Kerk, waarvan we de kracht niet kennen. Welke de invloed is geweest van het Kohlbruggianisme en Hoedemakers' opvattingen op de ontwikkeling van het diaconaat in de Ned. Hervormde Kerk kunnen we niet nagaan. Maar de verwijzing van Haitjema naar Luther maakt ons bevreesd, dat hij in waardeeringsoordeel verschilt met ons. Bij Luther met zijn volkskerk-beginsel was er voor het diaconaat geen plaats. Bij Calvin met zijn belijdenis-kerk-beginsel kwam het tot herstel van het diaconaat.

Trek de lijnen door en ge ziet bij Kuiper — niet tegenstaande de beschuldiging van „verzakelijking“ der theologie, — het diaconaat in zijn ontwikkeling gesteld onder de directe heerschappij van het levende Woord Gods.

Daaraan hebben wij, — mag ik nu eens zeggen „wij, Kuiperianen“ — ons gehouden. En we hebben daarvan den rijken zegen ondervonden.

Want God is ook in de praktijk van het diaconale leven, „een belooner dergenen, die Hem zoeken“.

Aan hunne vruchten zult gij hen, die Hem zoeken, kennen.

Aan de vruchten zult gij ze kennen.

Prof. Haitjema moet weten, wat hij zegt.

Als hij vandaag beweren durft, dat de gereformeerden zoo gretig „begrippen“ en „termen“ drinken, dat uit de begrippenwellust die „de gemeene gratie“ poneerde, het leven acuut verwereldlijkt, dan zegt hij: bij de gereformeerden beheerscht in dit opzicht de leer heel sterk het leven. Wij hebben het ook wel eens anders gehoord, dat de gereformeerden n.l. de leer in een apart loketje hielden, los van het leven. Maar — daarover basta. Wij gereformeerden laten dus soms het leven direct, en nog wel acuut, beheerschen door het leven. Hier ligt nu óók een stuk „leven“, in de gereformeerde diaconale zorg. En is nu het „leerschema“, waarop deze niet-wereldsche liefdedaad zich grondt, toch ook weer „wereldsch“? En zonder vrucht? Duidelijk is het niet en „paradoxaal“ is, als ik het wel zie, een te mooi woord voor deze beweringen in referaatstijl.

Invloed naar buiten.

De heer J. Hollander zegt in de „Geref. Kerkb. van Den Haag“:

Stel u toch voor: daar in de Javastraat vergadert de Synode der Ned. Herv. Kerk.

Alles is in spanning over wat daar besproken en besloten zal worden; de groote pers heeft een specialen dienst (denk aan Assen!) om de menschen dadelijk op de hoogte te brengen. Ook in het buitenland leeft men mee, men zendt z'n afgevaardigden. Heel de Protestantische wereld is in zekere spanning over de geluiden, die nu zullen opklinken uit het land aan de zee, vermaard om zijn strijd voor de aloude Gereformeerde belijdenis.

Al mij, ga nu eens naar de Javastraat, naar het heerenhuis, nummer 100.

Daar vergadert de Synode der Ned. Herv. Kerk, die meer dan 1400 gemeenten en meer dan 1600 predikanten telt. Bij haar berust de hoogste wetgevende, rechtsprekende en besturende macht in die kerk.

Dertien predikanten, zes ouderlingen of oud-ouderlingen zitten daar als leden der Synode met den secretaris en den questor-generaal, die een adviseerende stem hebben en twee hoogerleeren, die een praeadviseerende stem hebben.

Ziedaar alles en wie weten wil, wat die Synode doet, zoekt ergens in een hoekje van zijn krant en zorgt er vooral voor bij de lectuur van het Synode-verslag niet in slaap te vallen.

Zeg nu niet, dat ik overdrijf.

Hoeveel leden der Herv. Kerk zouden die verslagen met werkelijke belangstelling lezen?

Vergelijkingen als deze worden volstrekt niet door kerkistische of farizeeuewschen hoogmoed ingegeven. Tot de levensuitingen der kerk behoort ook de begeerte, om op het volksleven invloed te oefenen, om op de geestelijke worsteling in te grijpen. Met alle gebrek kunnen de Geref. Synodes voor en na wijzen op breed werk, dat langzaam maar zeker geestelijke betekenissen voor de toekomst verkrijgt, dat voor den invloed der kerk naar buiten dikwijls veel beteekent en dat de niet-kerkelijke pers weken en maanden lang stof geeft. Maar de Synode van de Herv. Kerk bereikt niets, dat constructief is in de worsteling der geesten. En de grroote pers kan met den besten wil er geen copie uit slaan. Dat bewijst ook al weer uit de praktijk, dat alleen wie zelf een naam heeft en een leer en een belijdenis, wat geven kan aan

een ander. En dat de poging om bijeen te houden, wat naar zijn wezen niet bijeen hoort, den invloed naar buiten breekt.

Want het ligt natuurlijk niet aan de personen. Het komt alleen van het stelsel.

Gods tijd en Gods werk.

Dr H. Schokking schrijft in „De Geref. Kerk“ (confessioneel):

De herinnering aan het geweldig stuk taktiek, waarmee de dolantie is gekomen, is velen nog niet uit het hoofd, de schrik zit hun nog in de botten, de afkeer in het gemoed. Er is ook een groot gevaar, dat de taktiek-eisch ons op een punt brengt, waar de mensch als het ware wil regeren. Van een der voormannen in den dolantie-tijd wordt verteld, dat in het kritieke oogenblik hem door een dieper-zienden broeder de vraag werd gesteld: „Maar is het wel Gods tijd?“ en dat het antwoord zou geweest zijn ongeveer in dezen trant: daar kunnen wij nu niet meer over praten, nu moeten wij handelen.

Op hen, die meenen, dat het elke seconde de „tijd van God“ is om te handelen overeenkomstig Zijn gebod, maakt deze historische of legendarische uittaling geen verbijsterenden indruk. Want alle praten, dat niet ieder oogenblik zelf uit en in en tot de daad der gehoorzaamheid is, heeft het bewijs in zich, dat men „Gods tijd“ laat voorbijgaan.

Als ik niet den toets der wet handhaaf, wie kan mij dan verzekeren, dat wat ik „Gods tijd“ noem, toch waarlijk iets anders is dan de tijd van mijn eigen keus?

„Krankencommunie“.

Na Dr Kaajan kome hier Ds S. Datema aan het woord over de „krankencommunie“. Deze erkent de bezwaren, maar voelt toch meer voor de instelling:

Het zal nu 16 jaar geleden zijn. Er was een jongeling op een langdurig krankbed geworpen. Zijn jeugdleven was zeer ongestadig. Het was hem niet gegaan als Josia en Obadja. Hoewel de Schriften van kindsbeen kennende, nam de wereld gaandeweg de overhand. Tot het den Heere behaagde hem te openen de oogen, en ook mij als middel in Zijn hand daartoe wilde gebruiken.

De jonge vriend bezocht weder de catechisatie. Kwam tot openbare geloofsbelijdenis. En werd niet zeer lang daarna op het ziekbed geworpen, wat ook zijn doodbed is geworden. Wat een strijd op dat ziekbed. Wat een worsteling om los te komen van wat en vooral van wie hem lief waren. Allermeeest van haar, die hem boven alles dierbaar was. Wat een bestrijding ook van zijn geloof. Levendig herinner ik me, hoe ik zat aan dat ziekbed, en met den wegwijnenden en worstelenden jongeling las Jes. 53. Hij kon het maar niet gelooven voor zichzelf.

Wat gebeurde daarna? Des morgens vroeg werd ik geroepen. Zoo ongeveer 4 uur in den morgen. Een jufvrouw stond voor onze deur. De zuster van den stervenden jongeling. Ach, domine, aldus de zuster, Adrianus gaat sterven. En hij is zoo heerlijk gesteld. Alles is goed. Maar, hij wil zoo gaarne nog eens den dood des Heeren verkondigen en gebruik maken van het Heilig Avondmaal. Dat kan zeker niet?

Voor mij was het genoeg. Binnen een uur stond ik met twee ouderlingen voor het bed van den kranke, waar alles vrede ademde. De huisgenooten bijeen. Ik bracht het Woord des Heeren. Op de vraag: gelooft gij dat? riep de jonge broeder met een stem, die ik nog als het ware verneem: ja! Al mijn zonden zijn vergeven! Midden in den dood! Maar, door genade gered! Dezelfde zuster, die aan onze deur stond, kwam met brood en wijn. Wij braken het en deelden het uit. Wij verkondigden samen den dood des Heeren. De huisgenooten, de stervende, de ouderlingen en ik. En onze Adrianus is spoedig daarna van het Avondmaal in dien morgen gegaan naar het land, waar geen nacht meer is, om te zitten aan het Avondmaal van de bruidloft des Lams.

Tychicus, een mensch kan niet zoo maar alles vergeeten. Vooral zulke momenten niet. En daarom zou ik onzen Dr Kaajan nog wel eens willen vragen: Als het dan zoo is?

De kamerling was óók alleen. Filippus was toch óók geen Apostel!

Naar aanleiding van wat gezegd is bij de begrafenissen van den heer P. Brouwer, den ook door ons betreunden schrijver in het „Friesch Dagblad“, zegt Ds Datema nog:

Wat mij zoo trof uit de woorden bij zijn graf gesproken? Zijn verlangen om nog eens het Heilig Avondmaal te gebruiken. Kon het niet in de kerk, dan maar in zijn huis.

Als het kón?

Maar, waarom kon dat niet?

Waarom kon die wensch niet worden vervuld?

Waarom kon niet te zinnen huize de gemeente vergaderen?

Mij dunkt, daar had de Kerkeraad van Sneek voor moeten zorgen.

Wat zou onze Dr Kaajan hiervan zeggen?

De lezer denke nog maar eens over het tweeterlei standpunt na.

Prins Willem en Alva.

Ten vervolge op wat Ds Gunst schreef over de bewering, dat een aanwijzing gevonden zou zijn, dat Prins Willem moordplannen zou hebben beaamd tegen Alva, geven we uit het artikel van Ds Gunst hier nog het slot van de bezwaren van Prof. de Blécourt, voor een deel:

Is het briefje echt? Het kan mij niet veel schelen, omdat het anoniem is en onzinnig en niet door den Prins kan zijn geïnspireerd, een en ander op gronden, die ik niet zal herhalen. Het is uit de 16de eeuw. Het